
Ett stärkt barnperspektiv i vårdnadstvister

Prop 2020/21:150

Anna Hellron Wikström

Presentation

Anna Hellron Wikström

Advokat sedan år 2008

Delägare Insulander Lindh Advokatbyrå

- Medlare i familjerättsliga ärenden på uppdrag av domstol och privat
- Ombud i mål om vårdnad, boende och umgänge
- Målsägandebiträde
- Särskild företrädare för barn
- Parallella processer

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

Prop. 2020/21:150 –
Ett stärkt
barnperspektiv
i vårdnadstvister

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

3

2022-11-01

”Regeringen lämnar i propositionen förslag på ändringar som bl.a. syftar till att stärka barnrättsperspektivet i vårdnadsprocessen, skapa bättre förutsättningar för föräldrar att nå samförståndslösningar och stärka skyddet för barn som riskerar att fara illa.”

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

4

Bakgrund

- År 2006 reform av föräldrabalkens regler om vårdnad, boende och umgänge
- Februari år 2017 Se barnet! SOU 2017:6
- 1 januari 2020 Barnkonventionen blir svensk lag
→ kräver transformering i materiell rätt för att säkerställa rättigheterna i praktiken
- Prop 2020/21:150 Ett stärkt barnperspektiv i vårdnadstvister

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

5

Genomförda lagändringar

6 kap. 2 a § FB – Barnets bästa

Tidigare lydelse	Ny lydelse
<p>Barnets bästa <i>skall</i> vara avgörande för alla <i>beslut</i> om vårdnad, boende och umgänge.</p> <p>Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet <i>skall</i> det fästas avseende särskilt vid</p> <ul style="list-style-type: none"> – risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och – barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. <p><i>Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.</i></p>	<p>Barnets bästa <i>ska</i> vara avgörande för alla <i>frågor</i> om vårdnad, boende och umgänge.</p> <p>Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet <i>ska</i> det fästas avseende särskilt vid</p> <ul style="list-style-type: none"> – risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och – barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. <p>← Sista stycket borttaget Ny § 6:2b</p>

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

6

Genomförda lagändringar

6 kap. 2 b § FB – Barnets rätt till information
och rätt att komma till tals

Ny paragraf

Barnet ska få information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

7

Genomförda lagändringar

6 kap. 5 § FB – Gemensam/ensam vårdnad

Tidigare lydelse

Står barnet under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem och vill någon av dem få ändring i vårdnaden, skall rätten besluta att vårdnaden skall vara gemensam eller anförtra vårdnaden åt en av föräldrarna.

Vid bedömningen av om vårdnaden skall vara gemensam eller anförtrös åt en av föräldrarna skall rätten fästa avseende särskilt vid föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som rör barnet.

Rätten får inte besluta om gemensam vårdnad, om båda föräldrarna motsätter sig det.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt första stycket prövas på talan av en av föräldrarna eller båda. I mål om äktenskapsskillnad får rätten utan yrkande anförtra vårdnaden om barnet åt en av föräldrarna, om det är uppenbart att gemensam vårdnad är oförenlig med barnets bästa.

Ny lydelse

Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem och någon av dem vill få ändring i vårdnaden, ska rätten besluta att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om barnet eller att en av dem ska ha ensam vårdnad.

Vid bedömningen av om föräldrarna ska ha gemensam vårdnad eller om en av dem ska ha ensam vårdnad ska rätten fästa avseende särskilt vid föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov främst och ta ett gemensamt ansvar i frågor som rör barnet.

Frågor om ändring i vårdnaden enligt första stycket prövas på talan av en av föräldrarna eller båda. I mål om äktenskapsskillnad får rätten utan yrkande besluta att en av föräldrarna ska ha ensam vårdnad, om det är uppenbart att gemensam vårdnad är oförenlig med barnets bästa.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

8

Förändringar i praktiken

6 kap. 2 b och 6 kap. 5 §§ FB

- Svea hovrätts dom 2021-12-13 i mål T 6026-21
- Göta hovrätts dom 2022-10-05 i mål T 1061-22
- Göta hovrätts dom 2022-09-20 i mål T 4079-21
- Hovrätten för nedre Norrlands dom 2022-06-21 i mål T 1639-20
- Göta hovrätts dom 2022-06-16 i mål T 3764-21
- Hovrätten för nedre Norrlands dom 2021-10-29 i mål T 241-21
- Svea hovrätts dom 2022-09-23 i mål T 1363-22

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

9

Genomförda lagändringar

6 kap. 17 c § FB - Informationssamtal

Ny paragraf

För att rätten, när föräldrarna inte är överens i sakfrågan, ska få ta upp ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge till prövning i ett mål enligt 5, 14 a eller 15 a § eller i ett mål om äktenskapsskillnad, ska en förälder som framställer ett sådant yrkande ha deltagit i informationssamtal som avses i 5 kap. 3 a § socialtjänstlagen (2001:453). Informationssamtalet ska ha ägt rum inom ett år före det att yrkandet framställs. Kravet på deltagande i informationssamtal gäller inte när ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge redan är upptaget till prövning i målet.

Ett yrkande som enligt första stycket inte får tas upp till prövning får ändå tas upp om det finns särskilda skäl.

Om kravet på deltagande i informationssamtal hindrar att ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge tas upp till prövning, ska rätten avvisa samtliga yrkanden om vårdnad, boende och umgänge i målet.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

10

Genomförda lagändringar

5 kap. 3 a § socialtjänstlag (2001:453) - Informationssamtal

Ny paragraf

Kommunen ska sörja för att föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kan erbjudas informationssamtal under sakkunnig ledning.

I lagen (2021:530) om informationssamtal finns bestämmelser om sådana samtal.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

11

Lag (2021:530) om informationssamtal

Tillämpningsområde

1 §

Denna lag gäller för sådana informationssamtal som avses i 5 kap. 3 a § socialtjänstlagen (2001:453) och som hålls med föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge.

Om en förälder begär informationssamtal, ska socialnämnden erbjuda föräldrarna samtal

Ansvarig kommun

2 §

Socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört ansvarar för att informationssamtal kan hållas.

3 §

Om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var barnet är folkbokfört, ansvarar även socialnämnden i en kommun där någon av föräldrarna är folkbokförd för att informationssamtal kan hållas.

Om det kan antas att sekretess gäller också för de uppgifter som behövs för att avgöra var föräldrarna är folkbokförda, ansvarar socialnämnden i den kommun som en förälder väljer för att sådana samtal kan hållas. Detsamma gäller om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var barnet och en förälder är folkbokförda och den andra föräldern inte är folkbokförd i landet.

4 §

Om barnet inte är folkbokfört i landet, ansvarar socialnämnden i en kommun där någon av föräldrarna är folkbokförd för att informationssamtal kan hållas.

Om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var föräldrarna är folkbokförda, ansvarar socialnämnden i den kommun som en förälder väljer för att sådana samtal kan hållas. Detsamma gäller om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var en förälder är folkbokförd och den andra föräldern inte är folkbokförd i landet.

Tidsfrister och deltagande

5 §

Informationssamtal ska hållas så snart det är möjligt och senast inom fyra veckor från begäran. Om det finns särskilda skäl, får socialnämnden erbjuda en senare tid för samtalet.

6 §

Socialnämnden ska erbjuda föräldrarna ett gemensamt informationssamtal. Om det finns särskilda skäl för det, får socialnämnden i stället erbjuda föräldrarna enskilda samtal.

Om någon av föräldrarna begär det, ska socialnämnden erbjuda föräldrarna enskilda samtal.

Samtalens innehåll

7 §

I informationssamtalen ska föräldrarna få relevant information som syftar till att de ska hitta den lösning som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Föräldrarna ska också erbjudas samarbetsamtal enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453), om det inte är olämpligt, och efter behov erbjudas eller vägledas till stöd och hjälp i annan form.

Samtalsintyg

8 §

Socialnämnden ska utfärda ett samtalsintyg till en förälder som har deltagit i ett informationssamtal. Intyget ska innehålla uppgifter om

1. föräldrarnas namn och person- eller samordningsnummer,
2. vem som har deltagit i samtalet, och
3. när samtalet ägde rum

12

Förändringar i praktiken

Kravet på informationssamtal

- När föreligger särskilda skäl?

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

13

Genomförda lagändringar

6 kap. 18 a § 1 st. FB – Kompetenskrav för medlare

Tidigare lydelse	Ny lydelse
Rätten får uppdra åt en medlare att försöka få föräldrarna att nå en samförståndslösning som är förenlig med barnets bästa. Rätten kan lämna <i>medlaren</i> närmare anvisningar om vad han eller hon <i>skall</i> iaktta när uppdraget <i>fullgörs</i> .	Rätten får uppdra åt en medlare att försöka få föräldrarna att nå en samförståndslösning som är förenlig med barnets bästa. En medlare ska ha relevant utbildning och yrkeserfarenhet och vara lämplig för uppdraget. Rätten kan lämna närmare anvisningar <i>till medlaren</i> om vad han eller hon <i>ska</i> iaktta när uppdraget <i>utförs</i> .

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

14

Genomförda lagändringar

36 kap. 3 a § OSL – Sekretess medling

Ny paragraf

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, som en part har lämnat till en medlare eller ett biträde till denne i ett mål där medlare utsetts enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken, om parten har gjort förbehåll om det.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

15

Genomförda lagändringar

36 kap. 5 § 2 st. RB – Frågeförbud medlare

Tidigare lydelse	Ny lydelse
(urklipp)	(urklipp)
Medlare enligt denna balk, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det.	Medlare enligt denna balk, 6 kap. 18 a § föräldrabalken, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

16

Genomförda lagändringar

Tidigare lydelse	Ny lydelse
<p>Rätten ska se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir <i>tillbörligt</i> utredda.</p> <p>Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge ska socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. <i>Har</i> nämnden tillgång till upplysningar som kan <i>vara av betydelse</i> för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna <i>rätten</i> sådana upplysningar.</p> <p>Om det behövs utredning utöver vad som sägs i andra stycket, får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att <i>verkställa</i> den. Rätten <i>får fastställa</i> riktlinjer för utredningen <i>och bestämma</i> en viss tid inom vilken utredningen ska vara slutförd. Om det <i>behövs</i>, får rätten förlänga <i>denna tid</i>. Rätten ska se till att utredningen bedrivs skyndsamt.</p> <p>Om det inte är olämpligt, ska den som <i>verkställer</i> utredningen <i>försöka klargöra barnets inställning</i> och redovisa <i>den</i> för rätten samt lämna förslag till beslut.</p> <p><i>Utan hinder av sekretess enligt 26 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är en socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för utredningen skyldig att lämna sådana upplysningar på begäran av den socialnämnd som avses i tredje stycket. Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden utsett att verkställa utredningen.</i></p> <p>Barnet får höras inför rätten, om särskilda skäl talar för det och det är uppenbart att barnet inte kan ta skada av att höras.</p>	<p>Rätten ska se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir <i>tillräckligt</i> utredda.</p> <p>Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge ska socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Om nämnden har tillgång till upplysningar som kan ha betydelse för frågans bedömning, är nämnden skyldig att lämna sådana upplysningar till rätten.</p> <p>Om det behövs utredning utöver vad som sägs i andra stycket, får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att <i>utföra</i> den. Rätten får <i>ge</i> riktlinjer för utredningen och <i>ska bestämma</i> en viss tid inom vilken utredningen ska vara slutförd. <i>Tiden får inte sättas ut längre än fyra månader</i>. Om det <i>finns särskilda skäl för det</i>, får rätten förlänga <i>tiden</i>. Rätten ska se till att utredningen bedrivs skyndsamt.</p> <p>Om det inte är olämpligt, ska den som <i>utför</i> utredningen <i>höra barnet</i> och redovisa <i>barnets åsikter</i> för rätten samt lämna förslag till beslut.</p> <p>Barnet får höras inför rätten, om särskilda skäl talar för det och det är uppenbart att barnet inte kan ta skada av att höras.</p>

6 kap. 19 § FB

– Tidsgräns vårdnads-, boende- och umgangesutredning, barnets rätt att komma till tals

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

17

Genomförda lagändringar

6 kap. 20 a § FB – Höra barn utan vårdnadshavares samtycke och närvaro

Ny paragraf

Socialnämnden får, i ett förfarande om vårdnad, boende eller umgänge enligt detta kapitel, höra ett barn utan vårdnadshavares samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

6 kap. 20 b § FB – Socialnämndens rätt att inhämta sekretesskyddade uppgifter från annan socialnämnd

Ny paragraf

Trots sekretess enligt 26 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är en socialnämnd som har tillgång till uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av en fråga om vårdnad, boende eller umgänge skyldig att lämna sådana uppgifter på begäran av en socialnämnd som enligt 17 a § ska pröva om ett avtal mellan föräldrarna kan godkännas eller som ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 19 eller 20 §. Detsamma gäller när uppgifterna begärs av den som socialnämnden har utsett att utföra en utredning enligt 19 §.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

18

Genomförda lagändringar

21 kap. 1 § FB – Barnets åsikter i verkställighetsmål

Tidigare lydelse

Vid verkställighet *skall* barnets bästa komma i främsta rummet. **Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.**

Verkställighet av en dom eller ett beslut om vårdnad, boende, umgänge eller överlämnande av barn söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sitt hemvist. Har domen eller beslutet inte vunnit laga kraft och är det inte särskilt medgivet att verkställighet ändå får ske, får rätten inte vidta åtgärder enligt 2–4 §§.

Verkställighet av avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § tredje stycket söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sitt hemvist.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om verkställighet av en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft gäller även ett sådant avtal.

Om en annan tingsrätt handlägger ett mål mellan samma parter om vårdnaden, boendet eller umgänget, får verkställighet också sökas hos den tingsrätten.

Om det inte finns någon annan behörig domstol, tas frågan om verkställighet upp av Stockholms tingsrätt.

Ny lydelse

Vid verkställighet *ska* barnets bästa komma i främsta rummet. **Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.**

← Stycke 2-5

Nya 21:1 b och c §§

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

19

Genomförda lagändringar

21 kap. 1 a-c §§ FB – verkställighetsmål

Ny paragraf 21 kap. 1 a § FB

Verkställighet av en dom eller ett beslut om vårdnad, boende, umgänge eller överlämnande av barn söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sin hemvist.

Om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra barnets hemvist, får verkställighet även sökas hos tingsrätten i den ort där sökanden eller motparten har sin hemvist. Om det kan antas att sekretess gäller också för de uppgifter som behövs för att avgöra parternas hemvist, får verkställighet sökas även hos Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra barnets och en parts hemvist och den andra parten saknar hemvist i landet.

Om en annan tingsrätt handlägger ett mål mellan samma parter om vårdnaden, boendet eller umgänget, får verkställighet också sökas hos den tingsrätten.

Om det inte finns någon annan behörig domstol, tas frågan om verkställighet upp av Stockholms tingsrätt.

Ny paragraf 21 kap. 1 b § FB

Om en dom eller ett beslut inte har fått laga kraft och det inte är särskilt medgivet att verkställighet ändå får ske, får rätten inte vidta åtgärder enligt 2–4 §§.

Ny paragraf 21 kap. 1 c § FB

Det som i detta kapitel föreskrivs om behörig domstol och om verkställighet av en dom eller ett beslut som har fått laga kraft gäller även vid verkställighet av ett avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § tredje stycket.

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01

20

Förändringar i praktiken

Barnets åsikter i verkställighetsmål

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01 21

Tack för er medverkan!

**Insulander
Lindh
Advokatbyrå**

2022-11-01 22